

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันอยู่ในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ประชาคมทั่วโลกต่างประกอบธุรกรรมค้าขายแลกเปลี่ยนกันในระหว่างประเทศ มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างสะดวกสบาย ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนกันทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยให้คนไทยสมรสกับคนต่างด้าวมากขึ้น การสมรสนั้นไม่ว่าจะทำการสมรสกันในประเทศไทย หรือทำการสมรสกันในต่างประเทศก็ตาม ถ้าการสมรสนั้นได้ทำโดยถูกต้องตามแบบของกฎหมาย ถือว่าการสมรสนั้นชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งนิติสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสคนไทยกับคนต่างด้าว ย่อมเกิดขึ้นเช่นเดียวกันกับนิติสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสที่มีสัญชาติไทยด้วยกันแต่สิทธิและหน้าที่ในทางทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา อาจแตกต่างกันไปตามกฎหมายสัญชาติแห่งสามีหรือภริยา ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ.2481 มาตรา 22 วรรคสอง และวรรคสาม บัญญัติว่า “ถ้าสามีและภริยามีสัญชาติแตกต่างกัน ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติแห่งสามี อย่างไรก็ได้ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา ในส่วนที่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ให้เป็นไปตามกฎหมายแห่งถิ่นที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่”

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากด้วยทักษะกฎหมายดังกล่าว ได้แก่ ปัญหาในส่วนที่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาของคู่สมรสกันไทยกับคนต่างด้าว เนื่องจากด้วยทักษะกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.2497 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัว ซึ่งเป็นกฎหมายแห่งท้องถิ่นในประเทศไทยที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนี้ ยังมิได้บัญญัติไว้ชัดเจนในเรื่องการ ได้มาซึ่งสิทธิในการถือครองที่ดินในประเทศไทยในระหว่างสมรสของคนไทยที่มีคู่สมรสเป็นคนต่างด้าว ตลอดจนสิทธิและหน้าที่ในทรัพย์สิน ในส่วนที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาในระหว่างสมรสของคู่สมรสกันไทยกับคนต่างด้าว กล่าวคือ ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัว ได้บัญญัติรับรองว่า คนไทยสมรสกับคนต่างด้าวได้ถ้าได้ทำตามแบบที่กำหนดไว้ตามกฎหมายไทยหรือกฎหมายแห่งประเทศนั้นดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่ไม่ได้บัญญัติรับรองถึงสิทธิและหน้าที่ในทรัพย์สินระหว่าง

สามีภริยาของคู่สมรสคนไทยกับคนต่างด้าว ที่ได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทยในระหว่างสมรสไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้นจึงต้องถือบังคับตามที่บัญญัติไว้ทั่วไป โดยถือว่าทรัพย์สินที่ได้มาในระหว่างสมรส ไม่ว่าจะเป็นสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย ตกเป็นสินสมรส หรือเป็นเจ้าของร่วมกัน แต่ในขณะเดียวกันประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.2497 มีบทบัญญัติอันเป็นบทจำกัดมิให้คนต่างด้าวถือครองที่ดินในประเทศไทย และห้ามมิให้คนไทยถือครองที่ดินแทนคนต่างด้าว โดยให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานที่ดินในการใช้คุลยพินิจ ในการรับจดทะเบียนกรรมสิทธิ์ที่ดินของคนไทยที่มีคู่สมรสเป็นคนต่างด้าว ได้แก่ มาตรา 75 วรรคสอง บัญญัติว่า “สามีภริยีเป็นที่ควรเชื่อได้ว่าบุคคลใดจะซื้อที่ดินเพื่อประโยชน์แก่คนต่างด้าว ให้ขอคำสั่งต่อรัฐมนตรี คำสั่งรัฐมนตรีเป็นที่สุด” และยังมีบทบัญญัติอันเป็นบทบังคับการได้มาซึ่งที่ดินในฐานะเป็นเจ้าของแทนคนต่างด้าว ให้อธิบดีมีอำนาจทำการจำหน่ายที่ดินนั้นได้ ดังนั้นจึงทำให้เกิดปัญหาในทางกฎหมายเกี่ยวกับการได้มาซึ่งทรัพย์สินที่ดินในระหว่างสมรสของคนไทยที่มีคู่สมรสเป็นคนต่างด้าว จะเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.2497 หรือไม่ หรือทรัพย์สินที่ดินที่ได้มาในระหว่างสมรสของคนไทยที่มีคู่สมรสเป็นคนต่างด้าว จะตกเป็นสินสมรสหรือเป็นเจ้าของร่วมกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ มาตรา 1474 (1) ที่บัญญัติไว้ว่า “สินสมรสได้แก่ทรัพย์สินที่คู่สมรสได้มาระหว่างสมรส”

การศึกษาถึงสภาพและสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ประกอบกับการนำตัวบทกฎหมายทุกฉบับที่เกี่ยวข้อง และหลักกฎหมายจากคำพิพากษาของศาลฎีกามาวิเคราะห์ จะทำให้ทราบแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายทุกฉบับให้มีความสัมพันธ์ และสอดคล้องกันเหมาะสมกับภารกิจในปัจจุบัน

ในปัจจุบัน ปัจจัยหนึ่งแห่งการอยู่กันร่วมกันฉันสามีภริยาในการครองเรือน จะต้องมีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง คู่สมรสที่มีฐานะดีและต้องการสร้างหลักประกันความมั่นคงให้แก่ครอบครัว ก็มักจะซื้อสังหาริมทรัพย์ ได้แก่บ้านและที่ดินเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยร่วมกัน ซึ่งถ้าคู่สมรสต่างเป็นคนสัญชาติไทยด้วยกัน บ้านและที่ดินที่ได้มาในระหว่างสมรส ก็จะตกเป็นสินสมรส เพราะมีตัวบทกฎหมายบัญญัติรองรับไว้ชัดเจนแล้ว ส่วนในกรณีของคนไทยที่มีคู่สมรสเป็นคนต่างด้าว มีปัญหาทั้งในทางทฤษฎีและในทางปฏิบัติ เนื่องจากมีบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.2497 จำกัดมิให้คนต่างด้าวได้มาซึ่งที่ดินในประเทศไทย และห้ามมิให้คนไทยถือครองที่ดินแทนคนต่างด้าว ซึ่งในขณะนี้ กรมที่ดินมีระเบียบหรือคำสั่งภายในมีสาระสำคัญว่า การขอให้ได้มาซึ่งที่ดิน เกี่ยวกับคนไทยที่มีคู่สมรสเป็นคนต่างด้านั้น ตามหลักการและระเบียบวิธีปฏิบัติไม่ดำเนินการให้เนื่องจากถือได้ว่าที่ดินดังกล่าว เป็นสินสมรสหรือเป็นเจ้าของร่วมกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและ

พาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว แต่มีข้อยกเว้นว่า กรณีสามีหรือภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายของคนต่างด้าวยอมรับว่าที่คืนที่ได้มานั้นเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสคนไทย โดยทำบันทึกไว้เป็นหลักฐาน ก็ดำเนินการจดทะเบียนให้ ดังนั้นตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ปรากฏว่าคนต่างด้าว จำเป็นต้องยินยอมให้คู่สมรสคนไทยเป็นผู้มีชื่อถือกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดิน โดยได้ทำบันทึกยินยอมให้บ้านและที่ดินตกเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสคนไทย ซึ่งเป็นที่มาของปัญหาในทางกฎหมายเกี่ยวกับการได้มาซึ่งสิทธิในการถือครองที่ดิน และในเรื่องสิทธิและหน้าที่ในทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา เช่น ปัญหาในการจัดการทรัพย์สินร่วมกัน ปัญหาในการแยกสินสมรส และปัญหาในการแบ่งทรัพย์สินเมื่อการสมรสสิ้นสุดลง เป็นต้น

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการสมรสระหว่างคนไทยกับคนต่างด้าว ตลอดจนสิทธิและหน้าที่ในทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา
- 2.2 เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการได้มาซึ่งสิทธิในการถือครองที่ดินในประเทศไทยของคนต่างด้าว
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับ การถือครองที่ดินในประเทศไทยของคนไทยที่มีคู่สมรสเป็นคนต่างด้าว
- 2.4 เพื่อศึกษาหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับ การถือครองที่ดินในประเทศไทยของคนไทยที่มีคู่สมรสเป็นคนต่างด้าว

3. สมมติฐานของการศึกษา

บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่สัมพันธ์กัน ได้แก่ ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ไม่มีบทบัญญัติชัดเจน ในเรื่องการได้มาซึ่งสิทธิหรือการถือครองที่ดินในประเทศไทยของคู่สมรสระหว่างคนไทยกับคนต่างด้าว และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว มิได้บัญญัติครอบคลุม ในเรื่องสินสมรสของคู่สมรสระหว่างคนไทยกับคนต่างด้าวอันเป็นทรัพย์สินที่ดินในประเทศไทยที่ได้มาในระหว่างสมรส ตลอดจนสิทธิและหน้าที่ในทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาของคู่สมรสคนไทยกับคนต่างด้าว ในทรัพย์สินที่ดินในประเทศไทยที่ได้มาใน

ระหว่างสมรส ในเรื่องการจัดการทรัพย์สิน และการแยกสินสมรส หรือในเรื่องการแบ่งทรัพย์สินเมื่อการสมรสสิ้นสุดลง ทำให้เกิดปัญหาในทางกฎหมายเกี่ยวกับการได้มาซึ่งสิทธิในทรัพย์สินที่ดินของคนไทยที่มีคู่สมรสเป็นคนต่างด้าว หากมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้มีบทบัญญัติชัดเจนและสอดคล้องกัน อาจก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่สมรส และปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวจะได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้น

4. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้จะมุ่งเน้นประเด็นสำคัญทางกฎหมายที่เกี่ยวกับ การได้มาซึ่งสิทธิ หรือการถือครองที่ดินในประเทศไทยที่ได้มาในระหว่างสมรสของคนไทยที่มีคู่สมรสเป็นคนต่างด้าว และผลในทางกฎหมาย โดยจะรวบรวมข้อมูลจากระเบียบวิธีและแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ดินในการรับจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมในการได้มาซึ่งสิทธิในที่ดินของคนไทย ที่มีคู่สมรสเป็นคนต่างด้าว ตลอดจนคำพิพากษาของศาลฎีกาในเรื่องทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา

5. วิธีดำเนินการศึกษา

ศึกษาจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วนำแนวคิดทฤษฎีจากตำราทางกฎหมาย วารสารกฎหมาย บทความทางวิชาการ แนวคำพิพากษาฎีกา ตัวอย่างคดีความที่เกิดขึ้น และระเบียบคำสั่งของหน่วยราชการที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ตลอดจนวิทยานิพนธ์ นำมาวิเคราะห์ว่าตัวบทกฎหมายใด มีเนื้อหาที่ไม่ครอบคลุมชัดเจน เพื่อหาข้อสรุปว่าควรจะปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหรือหาแนวทางปฏิบัติเช่นไร

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

6.1 ทำให้ทราบถึงหลักกฎหมายเกี่ยวกับ การสมรสระหว่างคนไทยกับคนต่างด้าว ตลอดจนสิทธิและหน้าที่ในทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา

6.2 ทำให้ทราบถึงหลักกฎหมายเกี่ยวกับ การได้มาซึ่งสิทธิในการถือครองที่ดินในประเทศไทยของคนต่างด้าว

6.3 ทำให้ทราบถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการถือครองที่ดินในประเทศไทยของคนไทยที่มีคู่สมรสเป็นคนต่างด้าว

6.4 เสนอแนะแนวทางปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับ การถือครองที่ดินในประเทศไทยของคนไทยที่มีคู่สมรสเป็นคนต่างด้าว

7. นิยามศัพท์

“คนต่างด้าว” หมายความถึงบุคคลธรรมชาติไม่มีสัญชาติไทย

“คู่สมรส” หมายความถึงชายหญิงได้จดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมายไทย หรือกฎหมายต่างประเทศ

“การสมรส” หมายความถึงการสมรสในประเทศไทยและการสมรสในต่างประเทศด้วย

“ที่ดิน” หมายความถึงที่ดินในประเทศไทยในส่วนที่บุคคลมีสิทธิในการครอบครอง หรือถือกรรมสิทธิ์ได้ตามกฎหมาย

“การถือครองที่ดิน” หมายความถึง การยึดถือที่ดินในประเทศไทยโดยมีเจตนาเป็นเจ้าของ ทั้งในรูปแบบการถือกรรมสิทธิ์ และการมีสิทธิครอบครอง